

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

Under finner du en oppsummering av høringsinnspillene og hvilke vurderinger som er tatt. Innspillene er kategorisert etter a), b) og c) basert på spørsmålene som ble sendt ut på høring:

- a) planens navn: Bør den fortsatt hete regional plan for likestilling, inkludering og mangfold i Agder, med forkortelsen «LIM-planen»? Eller bør den ha et kortere navn, og eventuelt en annen forkortelse?
- b) forslag på valg av plantema: Er de fem foreslåtte temaene de som det vil være viktigst å jobbe med? Mangler det noen tema, eller er det for mange?
- c) kunnskapsgrunnlag: Har vi nok kunnskap om likestilling, inkludering og mangfold? Hvis ikke, hvor ser dere kunnskapshull som bør tettes? Bør det forskes mer på enkelte tema?

Innspill som går utover disse tre spørsmålene er kategorisert som d).

Avsender (alfabetisk)	Sammendrag av høringsuttalelsen	Vurderinger av høringsinnspill
Birkenes kommune	a) Foreslås å endre navnet fra Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold i Agder til Plan for likestilling, inkludering og mangfold i Agder. Begrunnelsen er at ordet regional er overflødig når «Agder» allerede inngår i navnet. b) Støtter forslag på valg av plantema. c) Ingen forslag til kunnskapsgrunnlag. d)	Innspillet om navneendring tas til orientering og vurderes ved en eventuell endring. Støtte til plantemaene noteres.
FRI Agder	a) Støtter å beholde navnet. b) Støtter valg av plantema. c) Peker på behov for mer forskning, spesielt om skeives og transpersoners møte med helse – og omsorgstjenester. d) Advarer mot at arbeidet med tydeligere indikatorer ikke må føre til lavere ambisjoner.	Innspill om forskning på skeives og transpersoners møte med helse- og omsorgstjenester tas til orientering og vurderes i arbeidet med nytt kunnskapsgrunnlag i 2026. Kommentar om indikatorer noteres- arbeidet skal styrke målbarheten uten å redusere ambisjonsnivået.
Grimstad kommune	a) Foreslår at navnet endres. Dagens navn oppleves omfattende og potensielt ekskluderende.	Forslaget om navneendring tas til orientering. Forslag om å konsentreres innsatsen rundt færre tema er vurdert å ikke hensyntas i denne

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

	b) Støtter forslag på valg av plantema, men foreslår å konsentrere innsatsen rundt to hovedtema i en periode, for bedre målbarhet og evaluering. c) Ønskes oppdatert kunnskap om faktisk forhold, økt kompetanse hos kommuner og regionale aktører. d) Kobling til Regionplan Agder 2030 (RPA2030): LIM-planen bør ikke ha egne hovedmål, men utdype RPA2030s mål. Språk og struktur: Planen bør ha konkret og anvendbart språk, og være et praktisk verktøy. Agder fylkeskommunes ansvar: • AFK må vise tydelig prioritering av LIM-tematikk. • Kritikk mot kutt på 40 % i LIM-satsningen. • Ønske om gjeninnføring av økonomisk incentivordning (tidligere LIM-midler). • Ønske om gjenoppliving av Agder for alle som lavterskel dialog- og kompetansearena. Høringsfrist: Kommunen opplevde fristen som kort og ber om bedre tilrettelegging ved fremtidige høringer.	omgangen. Innspillet vurderes likevel som noe som kan presiseres i videre utarbeidelse av planprogrammet. Ønsket om oppdatert kunnskap om faktiske forhold er notert og tas til orientering. Kommentar om økt kompetanse hos kommuner og regionale aktører noteres og det vil videre undersøkes om det kan iverksette tiltak på dette i 2026, i form av konferanser, kurs el. Ønsket om en økonomisk incentivordning er forståelig, men det er per nå ikke avsatte budsjettmidler til en slik ordning. Ønsket om lavterskelareaner som «Agder for alle» noteres og vurderes i planens oppfølgingsstruktur. Kommentaren om kort tidsfrist tas til orientering og fellesferier vil være en del av vurderingen i fremtidige høringsfrister.
Iveland kommune	a) Støtter å beholde navnet. b) Ungdomsrådet synes det er utfordrende å gi konkrete innspill til de fem foreslåtte hovedtemaene, men nevner at mangfold, aktiv inkludering i et tidlig stadium og likestilling er viktig. c) Ingen innspill til ny kunnskap. d) Ønsker å bli orientert underveis i LIM-arbeidet.	Ønsket om å bli orientert underveis tas til følge.

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

Kristiansand kommune	a) Peker på at begrepet "Agder for alle" er godt kjent og harmonerer med kommunens eget konsept "<i>En by for alle</i>". De foreslår at dette begrepet vurderes løftet frem igjen som en del av planens profil. b) Kommunen støtter de fem foreslåtte temaene, men mener det er viktig å: ○ Fremheve rasisme og etnisk diskriminering, inkludert muslimhat, som et eget punkt. ○ Gi LHBT+-tematikk en tydelig plass i planen, med henvisning til offentlige samtaler og arrangementer som Skeive Sørlandsdager og Pride. ○ Være oppmerksom på at bredt fokus kan overskygge konkrete utfordringer som er særlig relevante for Agder. c) Kommunen etterlyser: - Oppdatert innsikt i hvordan det er å være skeiv i Agder. - Mer forskning på diskriminering, med henvisning til rapporten «Det er nok mye vi trenger å vite» fra Senter for likestilling og NORCE.	Forslaget om å løfte frem «Agder for alle» noteres og vurderes i planens oppfølgingsarbeid. Innspill om rasisme og LHBT+ tematikk vil bli innarbeidet i videre utvikling av plantemaene. I 2018 gjennomførte Østlandsforskning og Likestillingssenteret en levekårsundersøkelse om LHBT-befolkningen i Agder. Arbeidet ble gjort på oppdrag fra Kristiansand og Arendal kommuner og Agder fylkeskommune. Innspillet om oppdatert forskning på dette området tas til orientering.
Kvinesdal kommune	a) Støtter å beholde navnet. b) Foreslår å endre plantema 1: Ytringsfrihet og demokrati til Demokratisk deltakelse, og plantema 5: Et trygt samfunn til Et inkluderende samfunn. c) Stilles spørsmål ved hvordan man inkluderer de som ikke har en stemme, eller ønsker/tør å bruke den, og forskning på uformelle møtearenaer og deres betydning for inkludering og tilhørighet.	Forslag til endring av plantema vurderes tydelig innarbeidet under de overordnede plantemaene. Kommentar om inkludering av de som ikke har en stemme og forskning på uformelle arenaer tas til orientering.
Lindesnes kommune	a) Foreslås at <i>likeverd</i> løftes i vurderingen av planens navn. Navnet bør være selvforklarende og uten forkortelse. Eldrerådet ønsker derimot å beholde LIM som navn, og fremhever dets betydning som «lim i samfunnet». b) Foreslår å redusere antall plantema for å spisse planen og gjøre den mer realistisk å gjennomføre. De ønsker å prioritere oppvekst, utdanning og medborgerskap. Det foreslås å inkludere digitalt utenforskap som nytt tema.	Forslag om navneendring og likeverd tas til orientering. Eldrerådets støtte til LIM-navnet støttes. Forslag om å konsentreres innsatsen rundt færre tema er vurdert å ikke hensyntas i denne omgangen. Innspillet vurderes likevel som noe som kan presiseres i videre utarbeidelse av planprogrammet. Digitalt utenforskap er notert og

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

	c) Foreslås å vurdere effekten av inkluderingstiltak på barneskolenivå, både sosialt og språklig. Etterlyses kunnskap om årsakssammenhenger, f.eks. mellom høy gjennomføringsgrad i videregående skole og høyuføreandel. d) Barn og unges medvirkning ønskes beskrevet eksplisitt i planprogrammet. Foreslås temakonferanser der ansatte og brukere av tjenester deler erfaringer.	vil innarbeides i utvikling av handlingsprogrammet. Kommentar om barn og unges medvirkning står beskrevet i forslaget til planprogrammet under kapittel 5.
LO Agder	a) Støtter å beholde navnet. Fremhever at navnet både har en symbolsk og praktisk verdi. b) Støtter valg av plantema. Foreslår at fagorganisering og partssamarbeid løftes som kritiske faktorer for et arbeidsliv for alle. c) Ønskes mer systematisk kunnskap om arbeidslivets rolle å fremme eller hindre likestilling og mangfold. d) Oppfordres til tettere samarbeid med arbeidslivets parter i både utvikling og gjennomføring av planen.	Innspill om fagorganisering og partssamarbeid vurderes innarbeidet. Ønske om mer kunnskap om arbeidslivets rolle tas til orientering.
Nasjonalforeningen for folkehelsen- Agder fylkeslag	a) Ingen kommentar. b) Etterlyser at eldreperspektivet inkluderes tydeligere i planen. c) Ingen kommentar. d) Uttrykt bekymring for at inkludering av eldre i arbeidslivet ikke blir fulgt opp i praksis, til tross for politisk fokus.	Innspill om eldreperspektivet vurderes innarbeidet. Bekymring for inkludering av eldre i arbeidslivet tas til orientering.
Næringsallianse n i Agder	a) Oppfordrer å vurdere navnet og kommunikasjonen rundt planen for å øke engasjement og forståelse i næringslivet. b) Støtter valg av plantema men ønsker: - Konkrete og målbare indikatorer - Tydeliggjøring av hvem som står utenfor arbeidslivet og barrierene gruppene møter - At arbeidslivets rolle og inkluderingstiltak får større plass c) De viser til flere regionale initiativer som bør inngå i kunnskapsgrunnlaget: - Flere i arbeid – regionalt partnerskap med dokumentert effekt og nasjonal inspirasjon.	Innspill om navnet og kommunikasjonen mot næringslivet tas til orientering. Ønsker om indikatorer, barrierer og inkluderingstiltak vurderes. Referanser til regionale initiativer vurderes innarbeidet i kunnskapsgrunnlaget. Ønsket om medskapning og koordinering tas til orientering.

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

	- LEIDA – inkluderingsmodell for fagbrev i Lindesnes. - Move i Vennesla – lavterskeltilbud for unge. - Arendal kommunes prosjekter – bl.a. "Inn i jobb", "Jobb til flere", "Flere flyktninger i arbeid".⁷ De etterlyser systematisering av erfaringer og mindre papir, mer handling. d) Næringslivet må være medskaper, ikke bare målgruppe. - Planen må balansere inkludering og kompetansekrav. - Det må sikres at tiltakene faktisk fører til økt sysselsetting og verdiskaping. - Fylkeskommunen bør bidra til å samle og koordinere initiativer for større effekt. - De ønsker aktiv medvirkning i videre prosess og oppfølging.	
Privatperson	a) Støtter å beholde navnet. b) Ingen kommentar. c) Ingen kommentar.	Tas til orientering.
Sanitetskvinner i Agder	a) Ingen kommentar. b) Støtter plantemaene og gir følgende utdypende innspill: Oppvekst og utdanning - Seksuell trakassering og seksualisert vold blant ungdom må adresseres. - Fylkeskommunen bør styrke seksualitetsundervisningen i skolen, f.eks. gjennom videreutdanning eller samarbeid med organisasjoner. - Det vises til NOU fra voldtektsutvalget og kartlegginger som viser behov for mer og bedre undervisning. Et arbeidsliv for alle - Innvandrede kvinner møter barrierer for deltakelse i arbeidslivet. - Språktreningsstilbud som <i>Språkvenn</i> er viktige. - Fylkeskommunen bør inkludere tiltak for å bedre inkludering av kvinner med minoritetsbakgrunn. Likeverdige tjenester - Helse bør nevnes eksplisitt i denne delen av planen.	Utdypende innspill tas til orientering og vurderes innarbeidet. Forskning på kvinne- og minoritetshelse tas til orientering.

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

	- Det mangler likeverdige helsetjenester, særlig for kvinner og minoritetsgrupper. - Fylkeskommunens folkehelsearbeid og tannhelsetjeneste bør ha et tydelig kjønnsperspektiv. - Frivillige organisasjoner som Sanitetskvinnene bør inkluderes som samarbeidspartnere. Et trygt samfunn - Vold og overgrep er et folkehelseproblem som hindrer kvinners deltakelse i samfunnet. - Fylkeskommunen bør ha mål om å heve kompetansen om vold blant ansatte. - Sanitetskvinnene har erfaring med voldsutsatte kvinner og understreker behovet for bedre offentlig støtte og forståelse. c) Sanitetskvinnene viser til forskning på flerkulturelle doulaer som dokumenterer bedre helseutfall og likeverdige tjenester. De etterlyser mer kunnskap og tiltak knyttet til kvinnehelse og minoritetshelse. d) De understreker viktigheten av at planen blir konkret og anvendelig, og følges opp med handling.	
Statsforvalteren i Agder	a) Ingen kommentar. b) Støtter valg av plantema, men anbefales at kultur og normkritikk er sentralt i planen. c) Ingen kommentar. d) - LIM-planen bør være direkte knyttet til kommunenes planlegging, særlig kommuneplanens samfunnsdel. - Planen bør ses i sammenheng med arbeidet med å implementere FNs CRPD-konvensjon (rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne). - De har brukt LIM-planen aktivt tidligere, men har erfart at det har vært krevende å følge opp og måle effekt – noe som styrker behovet for et parallelt handlingsprogram.	Innspill om kultur og normkritikk vurderes innarbeidet. Forslag om kobling til kommuneplanens samfunnsdeler tas til orientering. FNs CRPD-konvensjon er en del av rammene og føringene for planen og vil videre innarbeides i planen. Det vil bli utarbeidet et handlingsprogram parallelt med planen.

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

Studentorganisasjonen	a) Støtter å beholde navnet. b) Støtter valg av plantema, men tilføyer at plantema 2: Oppvekst og utdanning også inkluderer høyere inkludering siden vi har 16.000 studenter i Agder. c) Bør forskes mer på barrierer for unge voksne (inkl. studenter) i arbeidslivet. d) Etterlyser mer informasjon via sosiale medier og digitale kanaler rettet mot unge.	Høyere utdanning vil inngå under det overordnede temaet Oppvekst og utdanning. Ønsket om mer forskning på unges barrierer til arbeidslivet tas til orientering. Ønsket om mer informasjon via sosiale medier noteres og støttes. Påbegynt arbeid om dette kan leses mer om i kapittel 6 i forslaget til planprogrammet.
Sørlandet sykehus HF	a) Støtter å beholdet navnet. De mener navnet har sterk symbolsk verdi, gjenklang blant innbyggere, beslutningstakere og fagmiljøer. b) Støtter valg av plantema men spiller inn at gutter og menns likestillingsutfordringer bør få større plass. Det vises til Mannsutvalget NOU:2024:8. c) Det pekes på flere kunnskapshull: - Kvinnehelse - Menns helse - Interseksjonelt perspektiv - Digitalt utenforskap d) SSHF er svært positivt til at planen revideres, og vektlegger særlig ønsket om målbarhet.	Innspill om likestillingsutfordringer for menn og kvinnehelse tas til orientering. Ønske om målbarhet støtter arbeidet med indikatorer.
Universitetet i Agder	a) Mener navnet er godt etablert i fagmiljøer, men skal navnet beholdes bør begrepet «LIM» få en tydeligere introduksjon. Alternativt foreslås «Demokratiplanen», da demokrati dekker alle plantemaene. b) Støtter valg av plantema. c) Ønsker mer kunnskap om: - Skeives levekår i Agder - Livsfase- og arbeidslivspolitik - Personer med funksjonsnedsettelse d) Bør inkludere eksisterende prosjekter og organisasjoner som kan bidra med kompetanse, møteplasser og nettverk. Dette for å styrke planens brukervennlighet og forankring i praksis.	Forslag om navendring noteres og tas til orientering ved en eventuell endring. Kunnskapsønsker tas til orientering.

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

Utdanningsforbundet Agder	a) Støtter å beholde navnet. b) Støtter valg av plantema, men savner et distriktperspektiv i planen, da de store ulikhetene mellom kommunene i Agder kan anses som et eget diskrimineringsgrunnlag. c) Foreslår medvirkningsprosjekt, som en del av arbeidet med planen. F.eks. koble på UiA for en dialog om en type aksjonsforskning tilknyttet noen av disse prosjektene. (Aksjonsforskning er en metode for å forbedre praksis gjennom handling, Det vises til NOU 2024:3. Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet. Arbeids- og inkluderingsdepartementet.) Etterspør aktuell forskning på årsaker til utviklingen av unges holdninger til ytringsfrihet og demokrati.	Innspill om distriktperspektiv vurderes. Forslag om medvirkningsprosjekt og aksjonsforskning vurderes. Ønsket om forskning på unges holdninger tas til orientering.
Østre Agder IPR\	a) Støtter å beholde navnet på planen. b) Støtter valg av plantema, men påpeker behovet for å inkludere teknologiens rolle både i forhold til likestilling og kjønn. Kunstig intelligens og automatiserte systemer kan reproducere og forsterke eksisterende diskriminering hvis de blir trent på skjev data. Det bør settes fokus på å inkludere teknologien i LIM-arbeidet slik at det kan bidra til utvikling av retningslinjer og systemer som kan sikre at teknologi brukes på en måte som fremmer likestilling. c) En del av bakgrunnsmateriale på likestilling i Agder begynner å bli gammelt og kan være interessant å undersøke på nytt. Enkelte av undersøkelsene omfatter data kun fra gamle Vest-Agder og det ønskes resultater fra et samlet Agder. d) Agder er et stort og sammensatt fylke med interne forskjeller, både geografisk, demografisk og sosialt. Det understrekes at bred medvirkning er helt avgjørende. Det foreslås at den eksterne referansegruppen utvides eller suppleres med regionale arbeidsgrupper.	Innspill om teknologiens rolle og risiko for diskriminering vurderes. Ønsket om oppdatert kunnskap og bred medvirkning tas til orientering. Forslag om regionale arbeidsgrupper vurderes.
Østregionen næringsforening	a) Ingen kommentar. b) Ingen kommentar. c) Ingen kommentar.	Kommentar om Navs rolle tas til orientering. Innspill om fragmentert innsats og behov for koordinering vurderes.

Oppsummering av høringsinnspill til forslag av planprogram for LIM-planen.

	d) Uttrykker bekymring for fragmentert innsats mot utenforskap i Agder. Peker på ineffektivitet ved at arbeidet skjer på kommunalt nivå, og at man risikerer å «finne opp hjulet» flere ganger. Navs rolle er fremhevet som inkonsekvent – lokale Nav-kontorer opptrer ulikt i sammenlignbare saker. Det forslås at LIM-planen bør bidra til samordning og koordinering av inkluderingsarbeidet, særlig mellom Nav og arbeidslivet.	
Åseral kommune	a) Ingen kommentar. b) Ingen direkte innspill, men understreker at deltid er heltid for noen og bør få plass i planen. c) Ingen kommentar. d) Vektlegger behovet for strukturert og forutsigbar prosess.	Ønske om strukturert og forutsigbar prosess videre tas til orientering.